

Nr 156.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av nomad- och folkskolinspektörernas expeditionsförhållanden m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkt 161) föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet beräkna för budgetåret 1945/46

dels till Folkskolinspektionen: Avlöningar ett förslagsanslag av 728 000 kronor,

dels ock till Folkskolinspektionen: Omkostnader ett förslagsanslag av 215 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 222, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 16 februari 1945, föreslagit riksdagen att

dels godkänna av chefen för ecklesiastikdepartementet angiven avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46;

dels till Folkskolinspektionen: Avlöningar för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 712 400 kronor;

dels ock till Folkskolinspektionen: Omkostnader för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 287 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *R. Wagnsson m. fl.* (I: 333) och den andra inom andra kammaren av herrar *O. Malmberg* i Skövde och *F. Kyling* (II: 515), i vilka hemställts, att riksdagen måtte, utöver vad Kungl. Maj:t i proposition nr 222 föreslagit, anvisa jämväl ett belopp av 39 750 kronor för anskaffande av erforderliga kontorsmaskiner till de statliga folkskolinspektörernas samt nomadskolinspektörens expeditionslokaler.

Gällande bestämmelser m. m.

Ur anslaget till avlöningar vid folkskolinspektionen bestridas, förutom lönekostnaderna för de 52 folkskolinspektörerna och för nomadskolinspektören, även kostnaderna för *expenser* och *expeditionsbiträden* åt dessa befattningshavare.

Expensersättningen utgår enligt kungörelsen 1944: 389 med ett fixt belopp, 800 kronor för år, åt var och en av folkskolinspektörerna. För nomadskolinspektören utgör expensersättningen 1 800 kronor för år, varav 1 300 kronor utgå från ifrågavarande avlöningsanslag och 500 kronor från nomadskolornas omkostnadsanslag. Vid tjänstledighet skall i regel folkskolinspektör till sin vikarie av expensersättningen avstå 300 kronor för år räknat och nomadskolinspektören 400 kronor för år räknat. Till vikarie för folkskolinspektör, som åtnjuter semester, utgår ersättning för expenser med ett belopp, beräknat efter 300 kronor för år, och till vikarie för nomadskolinspektören under dennes semester med ett belopp, beräknat efter 400 kronor för år. Statens årliga utgifter för expensersättningen uppgå till i runt tal 45 300 kronor.

Ersättning utgår vidare till folkskolinspektörerna för utbetalta arvoden till *expeditionsbiträden* med belopp, som av skolöverstyrelsen med beaktande av de olika inspektörernas behov av biträdes hjälp bestämmes, dock med sammanlagt högst 60 000 kronor. Sådan ersättning utgår från och med innevarande budgetår jämväl till nomadskolinspektören med högst 700 kronor för år.

Såsom av punkten 164 i 1944 års åttonde huvudtitel framgår, hemställde *styrelsen för statens folkskolinspektörers förbund* i skrivelse den 5 april 1943, att Kungl. Maj:t ville snarast vidtaga åtgärder i syfte att ordna expeditionsförhållandena med avseende å tjänstelokaler och därmed sammanhängande frågor på ett tillfredsställande sätt.

I utlåtanden över nämnda framställning uttalade sig *statskontoret* och *allmänna lönenämnden* till förmån för en utredning av frågan om folkskolinspektörernas expensutgifter.

Skolöverstyrelsen avgav den 28 september 1943 yttrande i anledning av folkskolinspektörsförbundets framställning. Yttrandet utmynnade i ett förslag, att den nuvarande fixerade expensersättningen för folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören skulle indragas och ersättas i huvudsak med ett system för utbetalande av de styrkta verkliga kostnaderna för inspektörernas expensutgifter. Sammanfattningsvis innebar förslaget, att ersättning skulle utgå enligt följande grunder:

	Årskostnader per inspektör i medeltal, kronor
<i>Lokalbidrag:</i>	
Hysesersättning för två tjänsterum, högst	750
Ersättning för möbler och annan rumsinredning, fixerat årsbidrag	125
Belysning och städning, ersättning för verkliga kostnader, beräknade till	350
<i>Expenser:</i>	
Telefonavgifter, ersättning för verkliga kostnader, beräknade till	150
Förbrukningsmateriel m. m., ersättning för verkliga kostnader, beräknade till	250
	<hr/> Summa kronor 1 625.

Skolöverstyrelsen förutsatte, att staten skulle bekosta den första uppsättningen behövliga kontorsmaskiner respektive inlösa av inspektörerna redan anskaffade sådana.

Statskontoret förklarade sig icke kunna på grundval av den föreliggande utredningen tillstyrka bifall till skolöverstyrelsens förslag. *Allmänna lönenämnden* åter biträdde överstyrelsens förslag med den ändringen, att lönenämnden ansåg hyresbidrag böra utgå allenast för ett rum jämte erforderligt arkivutrymme.

För egen del anförde föredragande departementschefen bland annat följande.

De årliga utgifterna för folkskoleväsendet uppgå till mycket stora belopp. Statsverkets kostnader under åttonde huvudtiteln för detta ändamål ha för innevarande budgetår — utgifter för kristillägg inräknade — uppskattats till icke mindre än i runt tal 180 miljoner kronor. Det ansvar för folkskoleväsendets rationella ordnande, som åvilar folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören, är därför ur statsfinansiell synpunkt synnerligen stort. Inspektörerna ha även ytterst betydelsefulla uppgifter att fylla såsom pedagogiska rådgivare och ledare. Med hänsyn härtill är det ur såväl statsfinansiell som pedagogisk synpunkt av största vikt, att deras verksamhet som skolledare och organisatörer icke hämmas av ogynnsamma arbetsförhållanden.

Det föreliggande förslaget avser bland annat att sätta inspektörerna i stånd att hålla sig med ändamålsenliga expeditionslokaler och modern kontorsutrustning utan att för ändamålet behöva utfylla den nuvarande expensersättningen med erforderliga belopp av egna medel. Framställningens syfte synes mig i och för sig behjärtansvärt men löser icke den ur allmän synpunkt viktigare frågan om ett rationellt ordnande av biträdeshjälpen på expeditionerna. En utredning härom bör enligt min mening komma till stånd. I samband härmed torde en mera ingående undersökning av frågan om bestridande av expensutgifterna böra äga rum.

I avvaktan på en mera allsidig utredning rörande inspektörernas expeditiönsförhållanden beslöt 1944 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag en provisorisk höjning av expensersättningen till såväl folkskolinspektörerna som nomadskolinspektören med 300 kronor till nuvarande belopp, 800 kronor respektive 1 800 kronor. Nomadskolinspektören tillerkändes därjämte ersättning för skrivhjälp med högst 700 kronor för år.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 9 juni 1944 anbefallt skolöverstyrelsen att, med beaktande av vad föredragande departementschefen enligt det föregående anført, verkställa utredning angående folkskolinspektörernas expeditiönsförhållanden, har *skolöverstyrelsen* i skrivelse den 21 november 1944 framlagt utredning och förslag i ämnet.

Utlåtanden ha därefter avgivits av *statskontoret* och *allmänna lönenämnden*.

Reglering av expensersättningen.

Skolöverstyrelsens utredning och förslag.

Expeditionslokal med utrustning. För att erhålla klarhet rörande det verkliga behovet i fråga om expeditiionslokal, dess omfattning och utrustning m. m. har skolöverstyrelsen från samtliga folkskolinspektörer och nomadskolinspektören infordrat uppgifter angående dels nuvarande förhållanden, dels inspektörernas synpunkter på dessa och därmed sammanhängande önskemål.

Beträffande expeditiionslokalernas storlek framgår av de inkomna svaren, framhåller skolöverstyrelsen, att inspektörernas expeditiionslokaler med endast få undantag bestå av ett rum i anslutning till vederbörandes bostad. Av inspektörernas uttalanden framginge emellertid även, att detta icke berodde på att större utrymme ansåges obehövt. Det stora flertalet hade tvärtom framhållit behovet av två rum.

Den egentliga anledningen till att expeditiionslokalen i allmänhet inskränkts till ett rum har skolöverstyrelsen funnit vara den, att den nuvarande expensersättningen ej räcker till täckning av kostnaderna för de verkliga expensutgifterna ens med ett tjänsterum. Redan upplysningarna angående de biutrymmen, vilka för närvarande tagas i anspråk för arkivändamål (vindar, källare, skrubbar, garderober, serveringsrum m. m.), ådagalägga, säger överstyrelsen, nödvändigheten av ännu ett rum. Såsom ytterligare skäl för att tjänstelokal utökas med ett rum framstode, att detta rum måste anses synnerligen behövt som dels arbetsplats för expeditiionsbiträdet, dels väntrum för besökande. Överstyrelsen vidhåller därför sitt år 1943 framlagda förslag, att ersättningen för hyra av expeditiionslokal beräknas för två rum, dock att, om någon inspektör skulle finna sitt behov av expeditiionslokal tillfredsställt med ett rum, hyresersättning borde utgå endast härför.

Beträffande hyresvärdet för de lokaler, som inspektörerna för närvarande använda för expeditiionsändamål, har skolöverstyrelsen inhämtat, att — fränsett tre inspektörer, som förhyra tjänstelokal utanför bostaden — nämnda värde beräknats till i medeltal 676 kronor, däri ingående även kostnader för uppvärmning, belysning och städning. Beräkningen avser huvudsakligen ett expeditiionsrum jämte vissa biutrymmen. Golvytan uppgår till i medeltal 25 kvm, och antalet hyllmeter för arkiv, som kunnat beredas hyllplats, till i medeltal 24 m.

Beträffande hyresersättningens storlek vidhåller skolöverstyrelsen sitt tidigare förslag, att den bör utgå enligt de grunder, som gälla för landsfiskaler med rätt till två tjänsterum, eller med ett högsta belopp, som växlar mellan 550 kronor å ort, belägen utanför tätbebyggt samhälle, och 900 kronor i stad med över 100 000 invånare, dock med rätt för länsstyrelsen att efter prövning av omständigheterna i varje särskilt fall bevilja högre ersättning. Tillämpat på folkskolinspektörerna skulle en dylik bestämmelse innebära, anför överstyrelsen, en hyresersättning av i medeltal 750 kronor, däri inräknad kostnad för uppvärmning. Expeditiionslokalen bör enligt överstyrelsens förslag avsynas och godkännas av vederbörande länsstyrelse.

För belysning och städning av tjänstelokal bör enligt skolöverstyrelsens förslag i likhet med vad som gäller för landsfiskalerna utgå ersättning med belopp, motsvarande de verkliga kostnaderna för ändamålet.

De årliga kostnaderna för belysning och städning uppskattar överstyrelsen till i medeltal per inspektör 50 kronor, respektive 300 kronor.

I fråga om expeditionslokalernas inredning och utrustning anför skolöverstyrelsen:

Värdet av för närvarande befintlig *rumsinredning* (möbler, hyllor m. m.) uppgår enligt av inspektörerna lämnade uppgifter till i medeltal 1 311 kronor per lokal.

I sin hemställan den 28 september 1943 föreslog överstyrelsen, att för möblering av två rum skulle till inspektör utgå en årlig ersättning av 125 kronor eller samma belopp, som för nämnda antal rum utgår till landsfiskal. Överstyrelsen anser sig böra vidhålla den meningen att i nu ifrågavarande hänseende böra för inspektörerna meddelas bestämmelser, motsvarande dem som gälla för landsfiskalerna, nämligen att det skall åligga folkskolinspektör att tillhandahålla för tjänstelokalens användning erforderliga möbler och annan rumsinredning, och att ersättning av statsmedel härför skall årligen utgå med 125 kronor för två rum. Till inspektör, som finner sig betjänt med endast ett rum, bör ersättningen såsom för landsfiskalerna utgöra 100 kronor.

Enligt överstyrelsens redan tidigare uttalade mening böra samtliga *kontorsmaskiner*, som kunna visas vara erforderliga för expeditonsarbetet, bekostas av statsmedel. Såsom erforderliga måste anses skrivmaskin, räknemaskin och duplikator, en av vardera slaget.

Av inspektörerna redan anskaffade erforderliga kontorsmaskiner, böra inlösas av staten efter vederbörlig värdering.

Förbrukningsmateriel och tjänstetelefon. Kostnaderna för förbrukningsmateriel uppgå i medeltal till 225 kronor per år. För underhåll av kontorsmaskiner beräknas ett belopp av 50 kronor. Hela anslaget till förbrukningsmateriel beräknas alltså till 275 kronor för år. Med hänsyn till olikheterna i utgifter inom skilda områden bör ersättningen utgå med belopp motsvarande de enligt företedda kvitton verkliga kostnaderna för varje inspektör och ej med ett fixerat belopp.

Medelkostnaden per år för telefonsamtal har enligt folkskolinspektörernas och nomadskolinspektörens uppgifter beräknats till 180 kronor per inspektör. De av inspektörerna angivna beloppen äro, påpekar skolöverstyrelsen, mycket varierande, och ersättningen borde därför även i detta avseende motsvara de verkliga utgifterna för ändamålet. Ersättningen för telefon borde avse dels rikssamtal i tjänsten enligt företedda kvitton, dels abonnemangsavgift, som, där expeditonslokalen vore skild från bostaden, borde utgå med hela beloppet men i annat fall med avdrag för lägsta sådan avgift. Det erforderliga anslaget till telefon syntes kunna beräknas efter ett avrundat belopp av 175 kronor för inspektör och år.

Kostnadsberäkning. Årskostnaden i medeltal per inspektör för lokalbidrag och expenser enligt av skolöverstyrelsen förordade grunder beräknar överstyrelsen till 1 675 kronor enligt följande sammanställning:

	Årskostnader per inspektör i medeltal, kronor
<i>Lokalbidrag:</i>	
Hysesersättning för två tjänsterum, högst	750
Ersättning för möbler och annan rumsinredning, fixerat årsbidrag	125
Belysning och städning, ersättning för verkliga kostnader, beräknade till	350
<i>Expenser:</i>	
Telefonavgifter, ersättning för verkliga kostnader, beräknade till	175
Förbrukningsmateriel m. m., ersättning för verkliga kostnader, beräknade till	275
Summa kronor	1 675.

För samtliga folkskolinspektörer och nomadskolinspektören skulle alltså ersättningen för år uppgå till, för expeditionslokal ($53 \times 1\,225 =$) i avrundat tal 64 900 kronor och för expenser ($53 \times 450 =$) i avrundat tal 23 800 kronor, tillhopa sålunda 88 700 kronor. Då kostnaderna för nu utgående expensersättning, vilka kunna beräknas för folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören till i avrundat tal 45 300 kronor, avgå från sagda belopp, 88 700 kronor, blir kostnadsökningen för år i här ifrågavarande hänseende ($88\,700 - 45\,300 =$) 43 400 kronor.

Därtill kommer kostnaden för den första uppsättningen av behövliga kontorsmaskiner jämte inlösen av maskiner, som inspektörerna redan anskaffat. Om man utgår från att varje inspektör bör vara försedd med en skrivmaskin, en räknemaskin och en duplikator, kan kostnaden för den första uppsättningen kontorsmaskiner beräknas till omkring 1 200 kronor för varje inspektör. I den mån inspektörerna äga maskiner, som befinna sig i gott skick, böra dessa inlösas, och kostnaderna kunna därigenom nedbringas till förslagsvis 750 kronor. Den sammanlagda engångskostnaden skulle därigenom uppgå till ($53 \times 750 =$) 39 750 kronor. Då det kan antagas, att icke alla inspektörer redan första året anskaffa samtliga nämnda maskiner, torde den behövliga anslagssumman kunna minskas till 30 000 kronor.

Y t t r a n d e n.

Statskontoret har anfört bland annat följande.

Den av skolöverstyrelsen förebragta utredningen rörande folkskolinspektörernas nuvarande utgifter för av tjänsten föranledda expenser synes giva vid handen, att — oaktat expensersättningen nyligen undergått en väsentlig höjning — denna fortfarande utgör en compensation, som icke tillnärmelsevis täcker de verkliga utgifterna. Det kan icke i längden anses tillfredsställande, att statliga befattningshavare, vilka pålagts så omfattande och ekonomiskt betydelsefulla uppgifter med avseende å tillsynen över folkskoleväsendet som statens folkskolinspektörer, på grund av expensmedlens knapphet icke kunna ordna arbetet på mest rationella sätt. Statskontoret anser sig därför i likhet med överstyrelsen kunna förorda, att ersättning medgives efter förmånligare grunder än hittills. Ämbetsverket delar således i princip överstyrelsens uppfattning, att inspektörernas verkliga utgifter i tjänsten för telefon, förbrukningsmateriel och andra dylika expenser skola bestrides av statsmedel.

Enligt statskontorets mening är ersättning till folkskolinspektörerna för tillhandahållande av expeditionslokal motiverad allenast för *ett* rum. Då lokalen torde kunna utnyttjas även för andra ändamål än som expedition, vilket måste medföra svårigheter att avväga kostnaderna för belysning och städning, synes det icke tillfredsställande att tillämpa de ersättningsbestämmelser, som gälla för landsfiskal. Det måste enligt ämbetsverkets mening vara lämpligare, att ersättning utgår med ett fixt belopp för de kostnader samt det intrång och besvär, som föranledas folkskolinspektörerna därigenom, att de nödgas ordna med arbetsplats åt tjänstebiträde, utrymme för arkivalier samt mottagnings- och väntrum för besökande. I samma ordning synas böra ersättas kostnaderna för expeditionslokalens inredning och utrustning med möbler, kontorsmaskiner och dylikt. Tages hänsyn jämväl till inspektörernas utgifter för sistnämnda ändamål, torde för expeditionslokalen kunna bestämmas en årlig ersättning av 800 kronor, motsvarande det belopp, som

för närvarande utgår som expensersättning till folkskolinspektör. Då — som förut föreslagits — härutöver skulle ersättas inspektörernas verkliga kostnader för telefonavgifter, förbrukningsmateriel m. m., vilka genomsnittligt uppskattats till 450 kronor årligen, skulle en väsentlig lättnad inträda i inspektörernas av tjänsten föranledda utgifter.

Allmänna lönenämnden har anfört följande.

Beträffande först frågan om ersättning för tjänstelokal finner sig lönenämnden med utgångspunkt från den nu framlagda utredningen kunna godtaga förslaget, att hyresersättningen till folkskolinspektörerna må beräknas efter två rum; dock bör härvid enligt lönenämndens mening gälla den begränsningen, att ersättning icke må utgå för större utrymme än som verkligt är erforderligt för tjänstens behöriga fullgörande. I övrigt torde de i punkterna 6 och 7 av Kungl. Maj:ts beslut den 5 september 1941 angående disposition av vissa poster i omkostnadsstaten för landsfiskalerna meddelade bestämmelserna tills vidare kunna givas motsvarande tillämpning. Erinras må i detta sammanhang, att här avsedd ersättning förutsättes skola innefatta värmekostnader, dock icke särskilda värmetillägg.

Ersättning för städning och belysning av tjänstelokal torde böra utgå efter enahanda grunder, som i Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut angivits i fråga om landsfiskalerna.

Vad därefter angår ersättning för möbler och annan rumsinredning, som erfordras för tjänstelokalens användande, synes densamma i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för närvarande böra bestämmas till 125 kronor för år, om två rum disponeras, och eljest till 100 kronor för år. Kostnaden för erforderliga kontorsmaskiner torde böra bestridas av statsmedel, på sätt enligt vad lönenämnden inhämtat tillämpas i fråga om landsfiskalerna. Beträffande förbrukningsmateriel synes i enlighet med skolöverstyrelsens förslag ersättning böra utgå med belopp, motsvarande verkliga kostnaden enligt företedda kvitton. Vad slutligen angår tjänstetelefon, synes ersättningen, på sätt skolöverstyrelsen förordat, böra avse dels rikssamtal i tjänsten enligt företedda kvitton, dels ock abonnemangsavgift, vilken, där expeditiionslokalen är skild från bostaden, bör utgå med hela beloppet men i annat fall med avdrag för lägsta sådan avgift. Lönenämnden vill emellertid ifrågasätta, om icke föreskrift borde utfärdas därom, att tjänstetelefonen skall såsom regel vara uppsatt i tjänstelokalen eller i dess omedelbara närhet.

Skolöverstyrelsen har i sin framställning berört frågan om »expensersättningen» och dess förhållande till inspektörernas avlöning, varvid överstyrelsen ansett, att expensersättningen icke bör betraktas såsom en löneförman. För egen del får lönenämnden anförä, att, även om ett tillmötesgående av förevarande förslag kan komma att medföra, att vissa förvaltningskostnader, som nu bestridas av vederbörande inspektörer, komma att överföras å statsverket, anledning likväl torde saknas att på grund härav upptaga frågan om inspektörernas löneställning till övervägande. Lönenämnden vill emellertid ifrågasätta, om icke — i anslutning till föreskrift i 52 § 6 mom. 6 punkten civila avlöningsreglementet — föreskrift borde meddelas, att folkskolinspektör (nomadskolinspektören) skall vara skyldig att utan kostnad för vikarie tillhandahålla denne expeditiionslokal ävensom i erforderlig omfattning skrivhjälp, skrivmaterialier och telefon. Dylik föreskrift torde böra införas såsom en särskild punkt under 55 § 10 mom. civila avlöningsreglementet.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Folkskolinspektörernas expensersättning är efter den i följ vidtagna höjningen av densamma med 300 kronor fixerad till 800 kronor för år. För detta belopp skola de svara för alla utgifter för sina expenser med undantag för arvoden åt expeditiionsbiträden, för vilket ändamål särskilda medel äro anvisade. Av den i det föregående lämnade redogörelsen torde ha framgått, att expensersättningen — trots den vidtagna höjningen — icke tillnärmelsevis täcker folkskolinspektörernas verkliga utgifter för av tjänsten föranledda expenser. Jag delar tillfullo den av statskontoret uttalade uppfattningen, att det icke i längden kan anses tillfredsställande, att statliga befattningshavare, vilka pålagts så omfattande och ekonomiskt betydelsefulla uppgifter med avseende å tillsynen över folkskoleväsendet som statens folkskolinspektörer och nomadskolinspektören, på grund av expensmedlens knapphet icke kunnat ordna arbetet på mest rationella sätt.

Det förslag, som nu framlagts av skolöverstyrelsen till reglering av folkskolinspektörernas och nomadskolinspektörens expensersättning, innebär i huvudsak, att den nuvarande fixerade expensersättningen skall ersättas med ett system för utbetalande av de styrkta verkliga kostnaderna för inspektörernas expensutgifter. De av överstyrelsen föreslagna grunderna för expensersättningen ansluta sig nära till de sedan den 1 oktober 1941 för landsfiskalerna i samma avseende gällande ersättningsgrunderna.

Vad angår utgifterna i tjänsten för telefon, förbrukningsmateriel och andra dylika expenser delar jag myndigheternas mening, att de styrkta utgifterna härför böra bestridas av statsmedel. I fråga om kostnaden för telefon torde böra föreskrivas, att ersättning skall utgå, förutom för avgiftsbelagda telefonsamtal i tjänsten, för telefonabonnemang med belopp, motsvarande skillnaden mellan befattningshavaren påförd abonnemangsavgift för en telefonapparat och avgiften för en dylik apparat med lägsta samtalsfrekvens å den ort, där befattningshavaren är abonnent. Där för expeditiionslokal och bostad erfordras två av varandra oberoende telefoner, bör kostnaden för tjänstetelefonen ersättas helt. Bestämmelse torde böra meddelas, att tjänstetelefon skall vara uppsatt i expeditiionslokalen eller dess omedelbara närhet.

Beträffande frågan efter vilka normer ersättning för expeditiionslokal med inredning och utrustning bör utgå råda delade meningar. Överstyrelsens förslag härutinnan, vilket biträts av allmänna lönenämnden, innebär i stort sett, att vederbörande tjänstinnehavare skall tillhandahålla för tjänstelokalens användande erforderliga möbler och annan rumsinredning mot viss ersättning per år, att erforderliga kontorsmaskiner skola anskaffas på statens bekostnad samt att ersättning för förhyrande av lokal, för städning och belysning skall utgå med belopp, motsvarande de verkliga utgifterna för nämnda ändamål. Statskontoret åter föreslår, att ett fixt årligt belopp av 800 kronor skall utgå till varje inspektör för tillhandahållande av tjänstelokal med värme, belysning och städning, möbler och annan rumsinredning samt kontorsmaskiner. Efter samråd med chefen för finansdepartementet anser jag mig böra biträda statskontorets förslag.

Till stöd för det i *motionerna I: 333* och *II: 515* framställda yrkandet har anförts i huvudsak följande.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna regleringen av inspektörernas expeditiionsförhållanden är givetvis att betrakta såsom en avsevärd förbättring jämförd

med nuvarande synnerligen otillfredsställande förhållanden. Förslagets förverkligande kommer emellertid icke att medföra en tillräcklig och behövlig rationalisering.

Det föreslagna anslaget på 800 kronor torde i och för sig vara otillräckligt för täckande av kostnaderna för tillhandahållande av tjänstelokal med värme, belysning och städning samt möbler och annan rumsinredning. Det är följaktligen uteslutet, att detta belopp skall kunna räcka även till anskaffande av erforderliga kontorsmaskiner.

Då en rationellt ordnad expedition för en statlig tjänsteman med en folkskolinspektörs arbetsuppgifter ofrånkomligen måste förseas med viss maskinell utrustning, finna vi det vara nödvändigt, att staten, såsom också skolöverstyrelsen föreslagit, bestrider kostnaderna för den första uppsättningen av behövliga kontorsmaskiner. Det måste anses orimligt, att inspektörerna av sina lönemedel skola inköpa dessa maskiner.

Av skolöverstyrelsens i ärendet verkställda utredning framgår, att varje inspektörs expeditionslokal bör vara försedd med en skrivmaskin, en räkne-maskin och en duplikator. Den sammanlagda engångskostnaden för anskaffande av denna maskinella utrustning har skolöverstyrelsen beräknat till 39 750 kronor.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har den av skolöverstyrelsen förebragta utredningen givit vid handen, att — oaktat folkskolinspektörernas expensersättning nyligen undergått en icke oväsentlig höjning — denna fortfarande utgör en kompensation för av tjänsten föranledda utgifter, vilken icke tillnärmelsevis täcker de verkliga kostnaderna. I likhet med departementschefen anser utskottet det icke tillfredsställande, att statliga befattningshavare, vilka pålagts så omfattande och ekonomiskt betydelsefulla uppgifter med avseende å tillsynen över folkskoleväsendet som statens folkskolinspektörer, på grund av expensmedlens knapphet icke kunnat ordna sitt arbete på mest rationella sätt.

Utskottet.

Det av departementschefen nu tillstyrkta förslaget till reglering av folkskolinspektörernas och nomadskolinspektörens expensersättning innebär dels att de styrkta utgifterna för telefon, förbrukningsmateriel och andra dylika expenser enligt vissa närmare angivna grunder skola bestridas av statsmedel, dels ock att ett fixt årligt belopp av 800 kronor skall utgå till varje inspektör för tillhandahållande av tjänstelokal med värme, belysning och städning, möbler och annan rumsinredning samt kontorsmaskiner.

I motionerna I: 333 och II: 515 har yrkats, att utom det av departementschefen föreslagna beloppet av 800 kronor skulle utgå ersättning av statsmedel för anskaffande av erforderliga kontorsmaskiner samt att för detta ändamål skulle anvisas sammanlagt 39 750 kronor.

Departementschefens förslag, i vad det avser ersättning för telefon, förbrukningsmateriel och andra dylika expenser, har icke föranlett någon erinran från utskottets sida. Däremot finner utskottet den av departementschefen föreslagna normen för ersättning för expeditionslokal med inredning och utrustning ävensom för städning och belysning icke innebära en fullt

tillfredsställande lösning av denna ersättningsfråga. Utskottet anser sig likväl böra för nästa budgetår biträda vad departementschefen i sistnämnda avseende förordat. Utskottet förutsätter emellertid härvid, att Kungl. Maj:t förelägger nästa års riksdag förslag till frågans lösning i huvudsaklig enlighet med skolöverstyrelsens, av allmänna lönenämnden tillstyrkta framställning i ämnet, varigenom — i nära anslutning till de ersättningsgrunder, som sedan den 1 oktober 1941 i samma hänseende gälla för landsfiskalerna — de styrkta verkliga kostnaderna för här ifrågakarande expensändamål, inklusive jämväl anskaffning av erforderliga kontorsmaskiner, komma att bestridas av statsmedel. Därest ersättning utgår enligt sistnämnda grunder ernås — i motsats till systemet med ett fixt årligt belopp — en med hänsyn till de för lokalhyra varierande kostnaderna i olika delar av landet önskvärd differentiering av statens bidrag till omförmälda expensutgifter. Av den ståndpunkt utskottet sålunda intagit följer, att utskottet nu icke är berett att biträda det i motionerna I: 333 och II: 515 framställda yrkandet. Det i motionerna berörda spörsmålet torde böra vinna sin lösning i samband med den förevarande ersättningsfrågan i dess helhet. Med vad sålunda anförts torde nämnda motioner få anses besvarade.

Biträdeshjälp.

Beträffande frågan om inspektörernas biträdeshjälp har *departementschefen* anfört i huvudsak följande.

Från avlöningsanslaget vid folkskolinspektionen utgår för närvarande ett belopp av 60 000 kronor till biträdeshjälp åt folkskolinspektörerna och ett belopp av högst 700 kronor till biträdeshjälp åt nomadskolinspektören. Skolöverstyrelsen har att fördela anslagsmedlen till folkskolinspektörerna med beaktande av de olika inspektörernas behov av biträdeshjälp. Enligt vad jag inhämtat växla de belopp, som av överstyrelsen vid fördelningen av anslagsmedlen för innevarande budgetår tilldelats folkskolinspektörerna, mellan 750—1 600 kronor. I flertalet fall ha de tilldelade beloppen utgjort 1 400—1 200 kronor.

Den av överstyrelsen nu verkställda utredningen av frågan om biträdeshjälp åt nomad- och folkskolinspektörerna har utmynnat i förslag om förhöjning av de till biträdeshjälp anvisade medlen, 60 700 kronor, till 100 000 kronor. Överstyrelsen har därvid framhållit, att en fullt tillfredsställande lösning av inspektörernas biträdesfråga icke syntes kunna ernås annat än genom anställande av biträden med heltidstjänstgöring. Med hänsyn till de väsentligt ökade kostnader, som en sådan anordning skulle medföra, och till att större delen av inspektörerna själva förklarat sig kunna åtnöjas med mindre biträdeshjälp, har överstyrelsen icke nu funnit sig böra föreslå inrättande av heltidstjänster.

Det synes mig utrett, att det behov av biträdeshjälp åt inspektörerna, som nu föreligger, icke kan tillgodoses inom ramen av för ändamålet anvisade medel. Jag förordar, att anslagsmedlen till biträdeshjälp höjas från 60 700 kronor till 90 000 kronor eller sålunda med 29 300 kronor. Det torde böra ankomma på överstyrelsen att med beaktande av de olika inspektörer-

nas behov av biträdeshjälp fördela anslagsmedlen mellan nomad- och folkskolinspektörerna. För disposition av tilldelade medel bör inspektör för varje budgetår, så snart ske kan efter budgetårets utgång, till skolöverstyrelsen avge redovisning.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. I detta sammanhang vill utskottet — i anslutning till de uttalanden i ämnet som gjorts av 1936 och 1939 års riksdagar — understryka vikten av att folkskolinspektörerna och nomadskolinspektören utrustas med erforderlig biträdespersonal, så att inspektörerna icke på grund av expeditionsgöromålen omfattning bliva nödsakade att eftersätta sin pedagogiska ledarverksamhet.

Utskottet.

Anslagsberäkningar.

Avlöningsanslaget är för innevarande budgetår uppfört med 728 000 kronor. Kungl. Maj:ts förslag innebär en anslagsminskning med 15 600 kronor, föranledd av å ena sidan en överföring till omkostnadsanslaget av de för expenser avsedda anslagsmedlen men å andra sidan en höjning av anslagsmedlen till biträdeshjälp.

Omkostnadsanslaget föreslås av departementschefen höjt från 215 000 kronor med 72 000 kronor till 287 000 kronor, väsentligen föranledd av den av departementschefen förordade regleringen av inspektörernas expeditionsförhållanden.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag tillstyrker utskottet att avlöningsanslaget uppföres med ett belopp av 712 400 kronor och omkostnadsanslaget med ett belopp av 287 000 kronor.

Utskottet.

Hemställan.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- I. att riksdagen må
 - a) godkänna följande avlöningsstat för folkskolinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1945/46:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 510 600
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, förslagsvis	» 118 600
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 83 200
<hr/>	
Summa kronor 712 400;	

b) till *Folkskolinspektionen: Avlöningar* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 712 400 kronor;

c) till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 287 000 kronor;

II. att motionerna I: 333 och II: 515 må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 29 maj 1945.

På statsutskottets vägnar:

ALGOT TÖRNKVIST.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Lindström, Sven Larsson, Bäcklund, Bernhard Nilsson, Gustaf Karlsson, Boman, von Heland, Gillström, Emil Petersson, Gustav Emil Andersson och Ragnar Bergh*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Bergström, Mårtensson, Viklund, Holmström, Lindholm, Sefve* och *Johansson* i Mysinge.

Reservation

av herr *Ragnar Bergh*, som ansett, att utskottet bort *dels* i anslutning till det i motionerna I: 333 och II: 515 framställda yrkandet tillstyrka anvisande av ett belopp av 30 000 kronor till anskaffande av erforderliga kontorsmaskiner och alltså höja det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget till omkostnader med nämnda belopp till (287 000 + 30 000 =) 317 000 kronor, *dels* med anledning härav begränsa sitt uttalande angående nytt förslag i ersättningsfrågan till att avse expeditionslokaler med rumsinredning samt ersättning för städning och belysning, *dels ock* hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 333 och II: 515,

a) godkänna följande — — — kronor 712 400;

b) till *Folkskolinspektionen* — — — 712 400 kronor;

c) till *Folkskolinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1945/46 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 317 000 kronor.